

מבט למסור ושעורים בהתנלות

לא לשע ולא לחטאה רבותי: חומר יש ב"ה נשכוע זה בשפע רב, מלוא חפנים ממש, והלואי רבש"ע גם להבא. אלא מאי? — רע ומר כשאין לך חומר לפעמים בחיינו הדלים הירושלם ואתה צריך "למצץ את האצבע" כדי להכין מטעמים לתלמידי החביבים, ואולם רע מזה שבעתים בשעה שיש יותר מדי ואינך יודע מרוב טובת בסקה להתחל...

יושב בשבת קדש עם בני ביתי לאחר אכילת הקוגיל והחמין ונהנים מה"חכמות" ומספורי המעשיות אשר מתחת לקו, ואם עלה למספר כל זה בדם סח איכפת לכם? — ובלבד שמספרים לכם בהרחבה מכל מה שנעשה ונשמע ברחובותינו במשך השבוע ואגב מגלים לכם גם סודות מן החרה, דהיינו למשל: נודע לי ממקור ראשון כי אנשי אגד"י בעירנו בקשו ראיון מהנציב בערב הבחירות לאספה"נ והוא ענת להם שיוכלו להכבד ולשבת בבית... — והעיקר שמציליפים ב"עומות" ו"מתרבים" לפעמים את השני, והכל בגרוש אחד!

אינני מתכוון דוקא אליכם, רבותי, אל תפחדו! אלא סתם כך — העיקר שתשבו כאן סביבי במנוחה "בלא טיולים ובלא זרעונים", כדברי מרים טואנט לקהל לפני הצגת "ההולכה המדו-מה". ותעשו אוננים כאפרכסת לשמע כתלמידים מקשיבים מה שמספרים לכם...

ונחשו נא למה הייתי דומת בשבוע זה? — לסביבון חי של חנוכה שהוא סובב והולך מקלפי לקלפי, משכונה לשכונה וממערכה למערכה ואמנם גם גדול היה שם, שיצאתי בפאות שלמות ובלא מתנת יד ושום מהשומרים והשוטים. וכל כך למה?

כדי להכין לכם "דמי חנוכה" לכבוד יום טוב, אעפ"י שהגיע הזמן, כמדומני אחר הובל של חמ"ש שנים לעדמות. להכין לו מטעמים לשבת חנוכה זו...

* * *
ובכן, ויהי ערב ויהי בקר יום ראשון ואני עבדכם בן אמתכם יצאתי הוצץ לשדה הקרב במאה שערים כדי שאוכל למסור פרטיהמלחמה לתלמידי מן ההזית ממש. ומפני השש של סכנה התחפשתי בכתב-מלחמה אמתי בבגדי שרד שלהם, דהיינו לבשתי על פנתי "מבצר" הקלפי מדי "אויביהם"...

מסוה דרבנן של אגד"י ועל הזי באלו סוג סרט ירוק באותיות גדולות: "א קרתא מבני עשרת השבטים, הנבחר להשתתף בבחירות!" ועשיתי ישר למגדל וזופים אשר כדירה יונה של המלמד למל מבצר הן בשעת כניסתי הראיתי ת הבית את הציציות ושאר סיבש רות שלי ועליתי ישר אל טרא תרתי לי פנה חבויה מאתורג'טים, שקשטו את שככות הבהצצתי מבין ההרכים של הנקבות מלאו את הגוזזטרא מסביב ולאב רכים...

למולנו נעוקף בקצוהב מרחוק המפקד הראשי של "המאור השחורה" אשר בג'מש, חבר המשלחת הידועה ודורנו בח"ל

כנגד ה"גנרל", ועל הגוזזטראות של ה"גנרל-גב" התנופפו באויר דגלים ירוקים זמים ועליהם הופיעו כרוזים גדולים: **גורץ גדר ישכנו נחש!** בנימו: הדרשן השוטה במא"ש (במשערים)...

רגלי ה"לכנו", ברחוב הצר של ה, נצבו כמו נד שני המחנות אל זה, כיהאי גיסא—הדרוזים שלנו אתיהם, בנעריהם ובזקניהם ולרבות שאוכל למסור פרטיהמלחמה לתלמידי מן ההזית ממש. ומפני השש של סכנה התחפשתי בכתב-מלחמה אמתי בבגדי שרד שלהם, דהיינו לבשתי על פנתי "מבצר" הקלפי מדי "אויביהם"...

מסוה דרבנן של אגד"י ועל הזי באלו סוג סרט ירוק באותיות גדולות: "א קרתא מבני עשרת השבטים, הנבחר להשתתף בבחירות!" ועשיתי ישר למגדל וזופים אשר כדירה יונה של המלמד למל מבצר הן בשעת כניסתי הראיתי ת הבית את הציציות ושאר סיבש רות שלי ועליתי ישר אל טרא תרתי לי פנה חבויה מאתורג'טים, שקשטו את שככות הבהצצתי מבין ההרכים של הנקבות מלאו את הגוזזטרא מסביב ולאב רכים...

למולנו נעוקף בקצוהב מרחוק המפקד הראשי של "המאור השחורה" אשר בג'מש, חבר המשלחת הידועה ודורנו בח"ל

ולאחר שראיתי את תכסיי-המלחמה של ה"דרוזים" שלנו, שנלחמו עד "זבולא בתרייתא" בכל האמצעים הבלתי כשרים על כל פתקא של הקלפי באתי לידי מסקנא שאלמלא ה. מ כלומר: אגודת ישראל, וכל הטרם שלהם, לא היו יודעים אצלנו כמעט מבחירות לאספת-הנבחרים...

ולמה אבהר? — הן האמת ניתנה להגיד גם על אבא! — ראש הועדה לבחירות ראש המלכדים, שהצמיין בתפקידו זה כמש כמו בעוד החנוך, יוכל עוד ללמד משה בלוי פרק בהל-כות "אורגניזציה", ונצחון הבחירות בירושלם בכלל וב"מרכז" בפרט הלא יוכיח!... וכשפוגשים עכשיו אחד מאנשי המרכז ברחוב ואומרים לו: הגם אתה חבר ב"מרכז". הוא עונה מיד: אתה בעצמך בטל!...

ואם רוצה אתה להכיר את פני הדרור ודעותיו, צא ולמד "מה עמא דבר". יצאתי מפנתי ותפשתי יהודי אחד בתוך האנדרלמוסיה, "דרוזי בפאות" ממש, שעמד וצעק ככרוכיב כנגד האשה, אהזתי בקפוטתו ושאלתיו בטון עומותי:

— שמענא, ר' יהודי האכנים ככה אתם מתנגדים לאשה, ומדוע רואה אני את בחוריכם וזקניכם נדחקים לתוך הנשים וה"חלוצקים" זכרים ונקי

בות בלא מתיצה כמו בשמחת תורה להבדיל, ונלחמים אתם יחד מלחמת "מצוה" ראשונה ממש?...

נתחנך היהודי שלי בפרחתו קצת ואמר: — איזו אשה-שמישה? אדרבה! אלא שאין אנו רוצים פשוט שהועד הלאומי שלכם "זאלל אונז אריין קוקען אין טעפפעל" (יציץ לתוך הקדרה של נה)...

ומה לא עושים יהודים ומכש"כ יהודים חרדים כדי שלא יציצו לתוך קדרתם, כלומר בשביל ה פרנסה המרה?...

ומה אמר לכם, רבותי? כמה שראיתי טראגיקומידיות בימי חיי, לא ראיתי כזו שבמאה-שערים ובשאר הקלפיות בירושלם!

שערו בנפשכם: הדרשן השוטה עבר במחנה, מעין ז'בוטינסקי-ביציות, בלויית עושה-רצונו ופנקס קטן בידו. כשאך ראו יהודי ממאה-שערים עולה על המדרגות אל הקלפי, מיד הורה עליו באצבע ואמר לחברו בז'גון: הן אתה מכיר אותו? — "פארשראב איהם!" (רשם את שמו). ויהודי כמ"ש, כיון שהוא שומע דבורים כאלה אינו רוצה להכתב בספר ר' חיים, מי יודע? אולי פרנסה? ומיד הוא נושא את רגליו ובורח...

יהודיה אחת זקנה, — כך מספר לי תלמידי בקלפי — נסתה לעלות על המדרגות וכאו עלית באיומים שאחר מאה-שנה לא יביאו אותה לקבר ישר אל, וחזרה על עקבותיה. דובר זה הו-כירני מעשה אחר ברש"י, מנהל-המתיב בעירנו, שמיד לאחר שיצאה הנורה של הדירות עד 1 יאנואר, בידוע, הלך לאלמנה עניה אחת, שלא שלמה דמי קבורת בעלה כחפצו, ואמר לה: — שמעת בודאי ע"א הפקודה החדשה שיצאה מהממשלה? ובכן, דעי לך, שאם לא תשלמי לנו מיד את כל הכסף, אוציא את בעלך מדירתו על הר-הזיתים בראשון ליאנואר, כפי החוק.

והאשה המסכנה נדררה, כמובן, והביאה לו מיד עד פרומה אחת ובלבד שלא יוציאו את בעלה מדירתו...

כינתים עברו חמורים לפני הקלפי והנה קפץ אחד מבעלי-הפאות, ופנה אל הבהמות בלח"ק: "כבקשה עלו אל הקלפי, הנה לך פתקא א' לך פתקא ח' ולשלישי פתקא ז'..."

והדרשן השוטה ובנו של הרב המערך פה עוברים במחנה כדתן ואבירם בשעתם, ונותנים פקודות לצבא בורגון ובלחש: "לצעק פורץ גדר!" — "שתי-קה יפה: הנה עומות!" "לעמוד!" — "חבריאי התפורז: הנה תדורו!"

ובשלשה דברים תדור ניכר: בנימו סו, בכעסו ובסוסו... ואחרי פרשת "וישלח" באה פרשת "וישב" ומלאכי-הבלה שנשלחו מטעם הגנרל-שטאב שלהם ובראשם ברמשה י ש ב ב במחילה בתד-גדיא עד הצות, כלומר: עד אחרי הקלפי...

אגב צעיר בוכרי בא אל הקלפי במאה-שערים ובקש לבחר שם: כששל-חו אותו חברי הועד אל האזור שלו בשכונתו, התהנו לפניתם ואמר, שמהר תהיה הופתו והרב הוכרי לא יתן לנו את ה"כתובה", כלומר חופה וקידושין אם יודע לו שהלך אל הבחירות...

ואת זה לעומת זה עשה אלהים: בשעה שעמד אחד האכרכים וצעק בקול גדול: "אסור, אסור, אסור, אשה!" נגש אליו אחד השוטרים העברים ואמר לו: "הא, בחור! הן ראיתי אותך בהצגת "200.000" של שלום עליכם, בשעה שישבת בין שתי צעי דות?" — נתכרכמו פני האכרך מבר שה ונשתתק...

ופתאום קול שופר מבית המדרש הסמוך, כדי להטיל אימה על הצבור וכשעבר הרב המזרחי במכונית לפני הקלפי נשמע פתאום קול צעקה בין ילדי החדר שקורא להם דתוך לכבוד יום-טוב — עת לעשות הפרו תורתך! — "פ-ז אין נעפג'ט!" ואפילו

הנאון והישיש מולקוביסק שקל
 זכרית וזכה לתארי כבוד שחור
 בני אדום בראש כל חוציה
 מפני מרדכי. קצאת בכרוז "רדת
 להגן על האשה וביחוד מפני
 ענש בבנים אפיקורסים ומורי גמ'
 יא ר"ל — זו תורה וזה שכרה!... * *
 נקלעתי לשכונת התימנים וראיתי
 ד מהם בלוי' נערים בפאות מסול'
 ות, שהלכו בסערות, תימן וצעקו
 יורה ובקצב:
 לא רוסים בגלפיו! "לא רוסים
 פיו!" (לא רוצים בקלפיו!).
 כששאלה אחת העסקניות החרוצות
 דתנישים מתימנית אחת שחרחרת
 מה אינה משתתפת בבחירות,
 לה בלשונה:
 בעלי אמר שלא אלך ל"גלפיו".
 שכל הנספח הבא לירושלם בשביל
 "מצות) לפסה לוקחים האש'
 ולתימנים אינם נותנים "כא"
 ומי נותן לכם רפואות ובתי-
 חנכא אם לא האשכנזים? — שאלה
 האית שלנו
 כצאן נתערבה תימנית שניה בשיחה
 דה:
 מה? בהודעה" משלמים 3 גרוש

בעד רפואה ואצל הרופא האנגלי נות'
 נים ה נ מ...
 מיזלחת ובעלת "יומה" לראשה עד
 לגבות עיניה וטענה:
 — לפנים היה לנו יותר טוב, אבי
 היה חי בשבעה נפוליונים לחדש והיו
 לנו שתי משרתות, ועכשיו כשיש
 אפילו ארבעים פונטים לחדש אי אפשר
 להחזיק משרתת אחת הנונה; ומי
 גרם לנו כל זאת? — אתם ה ח ד'
 ש י ס, שבאו מהרש, הבאתם עלינו
 את היוקר בירושלם!...
 ולא יכלה עוד התימניה להתאפק
 ואמרה לה בנצחון:
 — שגרו! (שקרו!), כשאנו עושים
 כביסה אצל החדשים, נותנים לנו לאכל
 ולשתות ומשלמים שלשה וגם ארבעה
 שיללינג ליום, ואצל הירושלמיות לא
 נותנים "כאלום" ומשלמים רק שיללינג
 ותצי ליום"....
 ומי יודע, רבותי, מה היה בסופה
 של שיחת-נשים זו, אלולא בא השוטר
 להפריד ביניהן בעוד מועד... * *
 והבחירות נגמרו כמו שמחויבות
 היו להגמר וכמו שנגמרים אצלנו ב"ה
 כל הבחירות:
 האות לא בראש כמובן, מחמת

שהישוב העברי שלנו הרכיב "אלוף"
 לראשו, וחושש אני שהועד הלאומי
 החדש יקום על צדו ה ש מ א ל י...
 האות ב — סימן ברכה לספרדים.
 וכפי שכבר הודעתי לכם מראש בשעורי
 הקודם, עברה הרשימה בהצלחה ואפילו
 הד"ר י. ל ו י, ש"פטר" אותו העתון
 ההגון בת"א גם מאספת הנבחרים.
 מה? אינכם יודעים את המעשה? —
 כדאי באמת לשמוע.
 מעשה שהיה כך היה: בדאר-היום
 נתפרסמה ידיעה בכרוניקה בשם יצחק
 ל ו י, השמש של הרב קוק, שהכניסו
 את שמו ברשימת המועמדים ב"מזר'
 דחי" ובקש שיוציאו את שמו מהרשי'
 מה.
 עמדו חכמי "הארץ" על ידיעה זו
 והקישו: מכיון שהכתוב מדבר ביצחק
 לוי הרי זה ד"ר י. לוי, כלומר: מנהל
 האפ"ק, וקיבאלן שהוא מרשימת הס'
 פרדים — בעל כרחך אתה אומר
 שהד"ר י. לוי — מנהל האפ"ק —
 מרשימת הספרדים — מתפטר... ממש
 כמו ב"פריוויו" של שלום עליכם: אי-
 ציק תוא יצחק יצחק הוא אייזיק ואיי'
 זיק תוא אלתר!
 ואגב, נודע לי מתלמידי הספרדים
 הרבים, בן פורת יוסף, מעשה ב"שור'
 נגד", כשמו כן הוא מלוה ברבית
 קצוצה, שקבל ב"יד" משם ואסף תתי'

מות נגד הבחירות לאספת הנבחרים.
 וכדי לקשט את המחאה שלו בנושפנקא
 דרבנן לקח יהודי אחר מקושטא,
 שהיה שם משניה על המטבחיים, והכי-
 תיר אותו בתואר "מרא דאתרא"
 והספרדיות התמימות קוראות לו בל'
 שונו: "מאדירו די אמאר" ופיר'
 רושה כנראה: בול-עץ הראוי לחמשה.
 יותר מכלם הצליחה הרשימה ל'
 מכמה טעמים: ראשית, מפני שאנו
 נתתי את ל ל י לנשים, והשנית,
 כנראה, מפני, המספר המוצלח והמת-
 אים ל עם ז' הפרושים ושבע נשים
 המועמדות, לקיים מה שנאמר: אשה
 כלי ז י י נ ה עליה...
 ובעיני לא יפלא הרבר כלל אם
 רשימה ח נחלה מפלה גדולה, — ואל'
 תקרא "חית" אלא ח ט א...
 שערו בנפשכם: ראש הועד הלאומי,
 ר' דוד ילין בכבודו ובעצמו, לא היה
 רשום ברשימת הבוחרים — כמו
 שאומרים הכריות: הלך אל הגן הזיא-
 לוני ולא ראה את הפיל...
 ד"ר מזיא וד"ר טהון קבלו כנראה
 רק זכות א ק ט י ב י ת להבחר ולא
 פאסיבית — לבחור, מפני שלא הו'
 פיעו כלל בין הבוחרים ובקושי רב
 השיגו רשות לקלפי עפ"י שנים עדים
 המבירים, צותם היטב ועל אחריותם...

הרבנים המזרחיים, פישמן ואוסט'
 רובסקי, לא מצאו את עצמם בתור
 הרשימה, אולי מפני התנגדותם
 לאשה... אבל בן-אבי, שאין להשר בו
 חלילה בהתנגדות כזו, מדוע לא קבל'
 כרטיס בוחר? ויש אומרים כי מנהל
 הבחירות לא מצא את עצמו ברשימה.
 כשם שלא מצא "חוזק" את - עצמו
 במטה...
 בקצור, הנצחון הגדול היה כלי שום
 ספק לרביזיוניסטים - הפאשיסטים,
 כנראה, מפני שכלם צעירים ואולי
 לכבוד ז' בוטינסקי המתחבא ב"חורבת"
 ומחכה לרגלים, כידוע...
 אגב, מספר לי תלמידי הריכיוו-
 ניסט הנלהב, כי בחיותו בשבוע זה
 במלון-יוז תקף אותו שפרינצק בפחד
 ואמר: האמת הרבר שו' בוטינסקי
 בארץ?... ורק לאחר שהודיע לו תל-
 מידי כי לא דובים ולא "זאבים" ולא
 יער — נתקררה דעתו...
 האות י, רמו לרבי מ' בלונא, תורה,
 יראת שמים וחסידות, את כל זה
 תמצאו עכשיו ברחוב, אל תגלו למקום
 תורה אלא אל הכרוזים ואל המודעות,
 שם תמצאו את הרבנים ואת ה"רביים"
 בפרצופים כתאנות ממש, רב ואשה,
 רבי ונקבה בצדו, (כמו ה"ממציא"
 הידוע ב"המבול" — כסא ומראה, כסא
 ומראה) גם תורה וחסידות יש שם, לא

יחסר כל בו, הכל ברקלאמה, לפדסומי
 ניסא לכבוד הנוכה.
 ובאמת לא חכיתי לרשימה יא של
 "נותני עבודה". ורואה אנכי כי עניו
 אספת הנבחרים ירד לשוק הסנדלרים...
 ואוהב אני ביחוד את שתי הרשימות
 יב ויג, "עולי פולניה" שעושים שבת
 לעצמם, וחסרים רק עולי שניפישוק
 וביחוד ה"בלתי תלויים" שהיו דוקא
 תלויים על כל הקירות, אותה הכנופיא
 החורטית של הונגריה, של המהנדסים-
 לאך ועורכי-דין' לאך המאגיארים, רשי-
 מה שחסרה בה רק מעט "פפריקא"...
 וגם גדול היה לא רק שם אלא גם
 פה ברשימה י"ג, המספר הארוך 18-
 של מעמד-הפועלים. וגם זה שקרה
 לפנים בפך השמן שהספיק לשמנה
 ימים שלמים, קרה, כנראה, גם בימינו
 להצי תריסר מ ו פ ס י ס, שנבחרו
 ע"י מנינים אהדים שלהם הנמצאים
 בארץ...
 ואולם, אין נסים בזמננו, וביחוד
 בארצנו, וכפי הנראה שפועלי ציון
 הם שעמדו להם הפעם ואולי גם "שמא
 גרמא", והמעשה הבא יוכיח!...
 ואת המעשה הזה שמעתי מפי
 ה"בעל-דבר" בעצמו: ביום החמשי
 העבר, כלומר בערב ימי הבחירות —
 כך מספר לי הד"ר הנכבד — כמלאך
 תמים ממש — הופיע במשרדו של

מנהל הת"ת המזרחי בעירונו צעיר
 לבוש כבן-אדם ובקש מאתו את האולם
 לאספה כללית לפני אספת הנבחרים.
 — אספת הנבחרים? השב המנהל
 בלבו, דבר צבורי, מהיכא תיתי? ובשם
 מי כבודו מדבר?
 — כבודי מדבר, ענה הצעיר, בתור
 בא-כה של "מעמד הפועלים".
 — "מעמד"? — הרר המנהל המז'
 רחי — הן זה מענין "מעמדות" ופר'
 עלים הבאים לת"ת מזרחי מסתמא
 הם בבחינת "פועל צדק" שבקידוש
 לבנה בפרק "תנא רבי ישמעאל", ולירה
 אחת במזומנים לבית-ספר, אומר לי
 המנהל, בזמננו הרי זו מטבע שאינה
 הולכת ברגל... בקצור, אומר ועושה:
 הצעיר נתן את הפונט וקבל קבלה.
 כעבר שעה אחת הופיעו בהוצות
 ירושלים מודעות אדומות הקוראות את
 הסהל לאספה-כללית אשר תהיה ביום
 החמשי בלילה באולם הת"ת של
 "המזרחי" נכבדה כתוב באותיות
 גדולות: מ ע מ ד ה פ ו ע ל י ס.
 לא עברו רגעים מועטים והנת אצו
 רצו שליחים ממזרח וממערב לביתו של
 הד"ר בצעקות: כיצד? את הת"ת של
 המזרחי נתת ל מ ו פ ס י ס? בגלל
 פנץ-אחד וקיעו גם אותה על המסך

הקלון"?...
 המלאך התמים עף כעל כנפי נשרים
 ישר למלון-יוז ובדרכו פגש באנשים
 עניים שקראו לו "כופס" — עד שהגיע
 לעדה-החנוד ומצא שם מכתב ערוך אליו
 בשאלת: "בטייטש"? היתכן? וכיצא
 בזה. האינד מכיר את "מילגרום"? רבי
 מאיר רפון מצא, תוכו אבל וקליפתו
 זרק ואתה "צבלת" במחילה את הכל...
 אחרי שעה קלה קראו בני ירושלם
 מודעה קטנה וקצרה בזו הלשון:
 "ת"ת המזרחי יהיה סגור. הערב
 בפני כל אספה", — לקיים מה
 שנאמב: ותלמוד-תורה כנגד כלם...
 האספה לא היתה כמובן, מחמת
 שהשמש התימני סגר את הדלת על
 מסגר ועמד כל הזמן והגיד "מעמדות",
 והמנהל המסכן נתבע לדון ע"י מעמד-
 הפועלים, לשלם להם צער בשת ורפוי
 ושאר הנזקים...
 בכל אפן — יהיה עכשיו "ליהו-
 דים" באספת הנבחרים: ידברו "אי-
 דיש" ויעשו טררם שלם, כנהוג,
 וברכתו הנבדה, ברכת ר' עזמות,
 לאספת הנבחרים השניה: אריכות
 ימים ושנים יותר מ"המכון להרצאות"
 אותו הנפל שנפטר והלך לעולמו, לא-
 עליכם, בעודנו בהתוליו — תנצב"ה